

การเงินอิสลาม: หลักการ แนวปฏิบัติ และบทบาทในระบบเศรษฐกิจโลก

บรรณพต พรวาปี^{1*}, ปัจจรี ศรีโชค²

^{1*,2} คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: banphod2546big@gmail.com^{1*}

วันรับ: 2 พฤษภาคม 2568 วันแก้ไข: 8 มิถุนายน 2568 วันตอบรับ: 11 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การเงินอิสลามเป็นระบบการเงินที่ยึดหลักชะรีอะห์ (Shariah) ซึ่งห้ามการคิดดอกเบี้ย (Riba) ส่งเสริมการแบ่งปันความเสี่ยง และสนับสนุนการลงทุนที่เป็นธรรมและสอดคล้องกับหลักศาสนา การเงินอิสลามมีเครื่องมือทางการเงินที่หลากหลาย เช่น มูรอบาฮะห์ (Murabaha - สัญญาซื้อขายแบบบวกกำไรที่โปร่งใส), มุซารอกะห์ (Musharakah - การร่วมทุนแบ่งปันกำไรขาดทุน), ซุกุก (Sukuk - ตราสารหนี้อิสลาม), และกอรด์ ฮะซัน (Qard Hasan - เงินกู้ปลอดดอกเบี้ยเพื่อสวัสดิการสังคม) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะในตะวันออกกลาง เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และยุโรป โดยระบบธนาคารอิสลามมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องและได้รับการยอมรับในระดับสากลจากองค์กร เช่น ธนาคารโลก (World Bank) และองค์การการเงินอิสลามระหว่างประเทศ (Islamic Financial Services Board – IFSB) การเงินอิสลามมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ลดความเหลื่อมล้ำ และสนับสนุนธุรกิจที่มีจริยธรรม อย่างไรก็ตามยังคงเผชิญความท้าทายในด้านกฎระเบียบ การบูรณาการกับตลาดการเงินแบบดั้งเดิม และความเข้าใจของนักลงทุนทั่วไป ดังนั้นการวิเคราะห์พบว่าการเงินอิสลามมีศักยภาพสูงในการเป็นทางเลือกสำหรับระบบเศรษฐกิจปัจจุบัน โดยหลักการสำคัญที่สนับสนุนการบูรณาการได้แก่ หลักการแบ่งปันความเสี่ยงที่เป็นธรรม ซึ่งช่วยลดความผันผวนของตลาด หลักการลงทุนที่มีฐานสินทรัพย์จริง ที่ป้องกันฟองสบู่ทางการเงิน และหลักการคำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งกลไกการพัฒนาที่สำคัญประกอบด้วย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมาย เพื่รองรับเครื่องมือทางการเงินอิสลาม การสร้างมาตรฐานสากลที่เป็นที่ยอมรับ เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นของนักลงทุน และการพัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการเงินอิสลาม ผลลัพธ์ที่คาดหวังคือการสร้างระบบการเงินที่มีความยืดหยุ่น โปร่งใส และยั่งยืน ซึ่งสามารถเสริมสร้างเสถียรภาพทางการเงินและส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมทุกกลุ่มในสังคม

คำสำคัญ: การเงินอิสลาม, ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ, การแบ่งปันความเสี่ยง, ระบบการเงินทางเลือก

Islamic Finance: Principles, Practices and Role in the Global Economy

Bonphod Phonwapi^{1*}, Patcharee Srichok²

^{1*,2}Faculty of Education, Loei Rajabhat University

Corresponding Author; E-mail: banphod2546big@gmail.com^{1*}

Received: 2 May 2025

Revised: 8 June 2025

Accepted: 11 June 2025

Abstract

Islamic finance is a financial system predicated on the principles of Shariah (Islamic law), which prohibits the charging of interest (Riba), encourages risk-sharing, and promotes ethical and religiously compliant investments. This system offers a diverse range of financial instruments, such as Murabaha (a transparent cost-plus-profit sale contract), Musharakah (an equity partnership with profit and loss sharing), Sukuk (Islamic bonds), and Qard Hasan (benevolent, interest-free loans for social welfare). These instruments play a significant role in global economic development, particularly in the Middle East, Southeast Asia, and Europe. The Islamic banking sector has demonstrated continuous growth and has gained international recognition from organizations such as the World Bank and the Islamic Financial Services Board (IFSB). Islamic finance is instrumental in fostering a sustainable economy, reducing inequality, and supporting ethical business practices. Nevertheless, it faces challenges related to regulatory frameworks, integration with conventional financial markets, and the general understanding among investors. An analysis indicates that Islamic finance possesses high potential as an alternative to the conventional economic system. Key principles supporting its integration include: the equitable sharing of risk, which helps mitigate market volatility; the principle of real asset-backed investment, which prevents financial bubbles; and a consideration for social and environmental impacts, aligning with Sustainable Development Goals. Critical development mechanisms consist of establishing a legal infrastructure to accommodate Islamic financial instruments, creating accepted international standards to enhance investor confidence, and developing a workforce with specialized expertise in Islamic finance. The anticipated outcome is the creation of a financial system that is resilient, transparent, and sustainable, capable of strengthening financial stability and promoting inclusive economic growth across all segments of society.

Keywords: Islamic Finance, Economic Sustainability, Risk Sharing, Alternative Financial System.

บทนำ

การเงินอิสลามเป็นระบบการเงินที่ยึดหลักชะรีอะห์ (Shariah) ซึ่งเป็นกฎหมายอิสลามที่กำหนดแนวทางการดำเนินธุรกรรมทางการเงินให้มีความเป็นธรรมและปราศจากการเอาเปรียบ หลักการสำคัญของการเงินอิสลาม ได้แก่ การห้ามดอกเบี้ย (Riba) การห้ามธุรกรรมที่มีความไม่แน่นอนหรือการพนัน (Gharar) และการส่งเสริมการแบ่งปันผลกำไรและความเสี่ยง (Profit and Loss Sharing) ผ่านเครื่องมือทางการเงินที่ได้รับการรับรองทางศาสนา เช่น มูรอบาอะห์ (Murabaha - สัญญาซื้อขายแบบบวกกำไรที่โปร่งใส), มุซารอกะห์ (Musharakah - การร่วมทุนแบ่งปันกำไรขาดทุน), ซุกุก (Sukuk - ตราสารหนี้อิสลาม)

ในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา การเงินอิสลามได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วและมีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะในตะวันออกกลาง เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และยุโรป องค์การระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารโลก (World Bank) และองค์การการเงินอิสลามระหว่างประเทศ (Islamic Financial Services Board – IFSB) ได้ให้การสนับสนุนและพัฒนากฎระเบียบเพื่อส่งเสริมการเติบโตของภาคการเงินอิสลาม (คณะกรรมการบริการทางการเงินอิสลาม, 2023) อย่างไรก็ตาม การเงินอิสลามยังคงเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น การขาดความเข้าใจในหลักการของระบบการเงิน อิสลามในกลุ่มนักลงทุนทั่วไป การบูรณาการกับตลาดการเงินดั้งเดิม และข้อจำกัดด้านกฎหมายในบางประเทศ ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับหลักการและแนวปฏิบัติของการเงินอิสลาม รวมถึงบทบาทของระบบนี้ในเศรษฐกิจโลก จึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อสร้างความเข้าใจและเพิ่มโอกาสในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

บทความนี้มุ่งศึกษา หลักการ แนวปฏิบัติ และบทบาทในระบบเศรษฐกิจโลก เพื่ออธิบายหลักการพื้นฐานของการเงินอิสลาม และวิเคราะห์แนวปฏิบัติของการเงินอิสลามในบริบททางเศรษฐกิจและการเงิน โดยสำรวจเครื่องมือทางการเงินอิสลาม เช่น มูรอบาอะห์ (Murabaha - สัญญาซื้อขายแบบต้นทุนบวกกำไรที่โปร่งใส), มุซารอกะห์ (Musharakah - การร่วมทุนแบ่งปันกำไรขาดทุนระหว่างคู่สัญญา), มุดอรอบะห์ (Mudarabah - สัญญาหุ้นส่วนระหว่างผู้ให้ทุนและผู้จัดการกิจการ โดยแบ่งปันกำไรตามอัตราส่วนที่ตกลงกัน), และซุกุก (Sukuk - ตราสารหนี้อิสลามที่มีฐานจากสินทรัพย์จริง) ทั้งประเมินบทบาทของการเงินอิสลามในระบบเศรษฐกิจโลก วิเคราะห์การเติบโตและการขยายตัวของตลาดการเงินอิสลามในภูมิภาคต่าง ๆ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเงินอิสลามกับการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ศึกษาการดำเนินงานของธนาคารอิสลามและสถาบันการเงินอิสลามในปัจจุบัน

ระบบเงินอิสลาม

การเงินอิสลามเป็นระบบการเงินที่ยึดหลักชะรีอะห์ (Shariah) ซึ่งเป็นกฎหมายอิสลามที่กำหนดแนวทางการดำเนินธุรกรรมทางการเงินให้สอดคล้องกับหลักศาสนา แนวคิดนี้มีรากฐานมาจากยุคแรกของศาสนาอิสลาม โดยมุสลิมได้รับการสอนให้หลีกเลี่ยงการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย (Riba) และความไม่แน่นอน (Gharar) ในช่วงศตวรรษที่ 20 การเงินอิสลามได้รับการฟื้นฟูและพัฒนาอย่างเป็นระบบ ธนาคารอิสลามแห่งแรกก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1963 ที่ประเทศอียิปต์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการทางการเงินที่สอดคล้องกับหลักชะรีอะห์ ตั้งแต่นั้นมา การเงินอิสลามได้ขยายตัวไปทั่วโลก โดยมีสถาบันการเงินอิสลามดำเนินงานในหลายประเทศ (Uddin, Md Akther., 2025)

หลักการสำคัญของการเงินอิสลาม ได้แก่ การห้ามดอกเบี้ย (Riba) การหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนหรือการพนัน (Gharar) และการแบ่งปันผลกำไรและความเสี่ยง (Profit and Loss Sharing) เครื่องมือทางการเงินที่ใช้ในระบบการเงินอิสลาม เช่น มูรอบาฮะห์ (Murabaha - สัญญาซื้อขายแบบต้นทุนบวกกำไรที่โปร่งใส), มุซารอกะห์ (Musharakah - การร่วมทุนแบ่งปันกำไรขาดทุนระหว่างคู่สัญญา) และละซุกุก (Sukuk - ตราสารหนี้อิสลามที่มีฐานจากสินทรัพย์จริง) ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการเหล่านี้

การเงินอิสลามมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและเป็นธรรม โดยเน้นการลงทุนในกิจกรรมที่สอดคล้องกับจริยธรรมและหลีกเลี่ยงธุรกิจที่ขัดต่อหลักศาสนา เช่น การพนัน แอลกอฮอล์ และสินค้าต้องห้ามอื่น ๆ นอกจากนี้ การแบ่งปันผลกำไรและความเสี่ยงช่วยสร้างความยุติธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม แม้การเงินอิสลามจะเติบโตอย่างรวดเร็ว แต่ยังคงเผชิญกับความท้าทาย เช่น การขาดความเข้าใจในหลักการของระบบการเงินอิสลามในกลุ่มนักลงทุนทั่วไป การบูรณาการกับตลาดการเงินดั้งเดิม และข้อจำกัดด้านกฎหมายในบางประเทศ อย่างไรก็ตาม โอกาสในการขยายตัวของการเงินอิสลามยังมีอยู่มาก โดยเฉพาะในภูมิภาคที่มีประชากรมุสลิมจำนวนมาก และความต้องการผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่สอดคล้องกับหลักศาสนาเพิ่มขึ้น (ไซฟุล อัสฮาร์ รอสลี, 2560) ระบบการเงินมักถูกให้คำจำกัดความว่าเป็นชุดของกฎระเบียบข้อบังคับที่ดูแลการไหลเวียนของเงินทุนจากหน่วยเศรษฐกิจที่มีรายได้มากกว่ารายจ่าย ไปยังหน่วยที่มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ คราวเรือน ธุรกิจ และภาครัฐต่าง ๆ รวมกันเป็นทั้งหน่วยที่มีทุนเหลือและหน่วยที่ต้องการทุน เช่น คราวเรือนที่มีเงินออมก็จะให้คราวเรือนที่มีรายได้ไม่พอยืมเงินออมนั้น

ในระบบธนาคารหน่วยที่มีทุนเหลือก็จะฝากทุนของพวกเขาไว้กับธนาคารแล้วธนาคารก็จะนำเงินฝากเหล่านี้ไปปล่อยให้กับหน่วยที่ต้องการเงินทุน

ในระบบการเงินอิสลาม การดำเนินงานนั้นมีจากอัลกุรอานและซุนนะห์ (การปฏิบัติหรือคำสอนของท่านศาสดามุฮัมมัด ซ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ชารีอะห์ ได้กล่าวถึงคำสอนของอัล-กุรอานไว้สามมิติคือความเชื่อ ความศรัทธา (อากีดะห์) จริยธรรมศีลธรรม (อัคลาก) และธุรกรรม (มูอามะลาต)

ในอิสลามแนวทางที่มนุษย์ควรทำตามคือแนวทางของกฎระเบียบและแนวทางของจริยธรรมศีลธรรม คืออิสลามห้ามรับการจ่ายดอกเบี้ย (ริบา) ในการทำข้อตกลงทางการเงิน อีกทั้งยังห้ามสร้างความมั่งคั่งที่มาจากธุรกรรมประเภทหลอกลวง (อัลบาฏิล) อย่างเช่น การพนัน (มัยซิริ) และในด้านของศีลธรรม กุรอานได้กำชับในเรื่องของความซื่อสัตย์น่าไว้วางใจ (อามานะห์) และสั่งห้ามเรื่องหลอกลวง (คุดาอ์) และความโลภ (ฮิรซ์) ในการทำการโดยคำสั่งและข้อห้ามทั้งหลายนั้นมิใช่เพื่อจุดประสงค์คือสร้างความปรองดองและทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดความปรองดองและสงบสุข สั่งห้ามเรื่องหลอกลวง (คุดาอ์) และความโลภ (ฮิรซ์) ในการทำกำไร โดยคำสั่งและข้อห้ามทั้งหลายนั้นมิใช่เพื่อจุดประสงค์คือสร้างความปรองดองและทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดความปรองดองและสงบสุข

โดยมิติของด้านกฎหมายและจริยธรรมของ ชารีอะห์ ถูกนำไปใช้กับกฎระเบียบของระบบการเงินอิสลาม เพื่อเป็นข้อบังคับใช้ในการควบคุมดูแลตลาดการเงิน กฎเหล่านี้ (Khan, M. T., 2010) ประกอบด้วย

1. การห้ามรับจ่ายดอกเบี้ย (ริบา)
2. สนับสนุนการค้าการพาณิชย์ (อัลบัยอ์)
3. หลีกเลี่ยงความคลุมเครือ (ฆอรร)
4. การห้ามการพนัน (มัยซิริ)
5. การห้ามเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการผลิตสินค้าต้องห้าม เช่น เครื่องดื่มมีเมา สุกร และสิ่งลามกอนาจาร

เมื่อกฎระเบียบข้อบังคับที่ประธานโดยพระเจ้าได้ถูกกำหนดอย่างชัดเจน การไหลของทุนจากหน่วยที่มีทุนเหลือไปยังหน่วยที่ต้องการเงินทุน จึงทำได้สองวิธี คือทางตรงและทางอ้อม หน่วยที่มีทุนเหลือสามารถซื้อสินค้าทางการเงินได้โดยตรงในตลาดการเงิน คือหุ้น พันธบัตร และตราสารหนี้ เช่น พันธบัตร ในขณะที่คนที่ไม่มีเวลาหรือไม่มีความสามารถที่จะซื้อด้วยตนเองก็สามารถกระทำผ่านตัวกลาง เช่น ธนาคาร สถาบันการเงิน กองทุนรวม และบริษัท ประกันภัย

ตลาดการเงินอิสลามมีลักษณะคล้ายตลาดการเงินทั่วไป แต่ดำเนินการภายใต้หลักชารีอะห์ (Shariah) ซึ่งกำหนดให้ธุรกรรมต้องปราศจากดอกเบี้ย (Riba) ความไม่แน่นอน (Gharar) และกิจกรรมที่ขัดต่อศาสนาหุ้นอิสลาม: ต้องผ่านการคัดกรองตามหลักชารีอะห์ เช่น มาเลเซียนีหุ้นที่ผ่านเกณฑ์ชารีอะห์ถึง ร้อยละ 80 พันธบัตรอิสลาม (Sukuk): แม้ยังไม่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั่วโลก แต่มีส่วนแบ่งตลาดถึง ร้อยละ 50 สัญญาทางการเงินอิสลาม: สัญญา บัยอ์อัลอีนะห์ และบัยอ์อัลดัยน์ ถูกนำมาใช้ในพันธบัตรอิสลาม ตัวเงินอิสลาม และตราสารระหว่างธนาคารอิสลาม ตะกาฟูล (Takaful - ประกันแบบอิสลาม) เป็นธุรกิจใหม่ในตลาดการเงินอิสลาม โดยมีส่วนแบ่งตลาดประมาณ ร้อยละ 5 กองทุนรวมอิสลาม: ใช้หลักการตัวแทน (วะกาละห์) และเก็บค่าธรรมเนียมโดยลงทุนเฉพาะหุ้นที่ผ่านการคัดกรองตามหลักชารีอะห์ (Khan, M. T., 2010)

กำไรที่ถูกต้องตามหลักของอิสลาม

(ไซฟุล อัสฮาร์ รอสลี, 2560) อิสลามสั่งห้ามการรับและจ่ายดอกเบี้ย (Riba) เพราะถือว่าการสร้างกำไรและความมั่งคั่งที่ไม่เป็นธรรม เจ้าหนี้ได้รับผลตอบแทนโดยไม่ต้องรับความเสี่ยงทางเศรษฐกิจหรือมีส่วนร่วมในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับลูกหนี้ เนื่องจากเงินกู้มักมีหลักทรัพย์ค้ำประกันและผู้ค้ำประกัน ทำให้เจ้าหนี้ได้เปรียบในระบบธุรกรรมเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในระบบเศรษฐกิจ ชารีอะห์กำหนดหลักการ "อิวัฎ" (Iwad) ซึ่งหมายถึงการแลกเปลี่ยนที่เป็นธรรม โดยแต่ละฝ่ายต้องได้รับมูลค่าที่เท่าเทียมกัน หากมีการเพิ่มมูลค่าโดยไม่มีการแลกเปลี่ยนที่เป็นธรรม ถือว่าเป็น Riba ตัวอย่างเช่น “หากพ่อค้าตั้งราคาขายสูงกว่าต้นทุน ส่วนต่างที่เกิดขึ้นต้องสะท้อนถึงต้นทุนทางเศรษฐกิจ เช่น ความพยายามในการขายและความเสี่ยงที่แบกรับ”

องค์ประกอบของอิวัฎ

ความเสี่ยงด้านตลาด (Ghurm) – ผู้ขายต้องรับความเสี่ยงทางเศรษฐกิจจากการซื้อขาย

การลงทุนลงแรง หรือ ความพยายาม – กำไรที่เกิดขึ้นต้องสะท้อนถึงมูลค่าเพิ่มที่ผู้ขายสร้างขึ้น

ความรับผิดชอบ (Dhaman) – ผู้ขายต้องรับผิดชอบต่อสินค้าหรือบริการที่ขาย เช่น การรับประกันสินค้าในกรณีมีข้อบกพร่อง

หลัก Iwad เป็นแนวคิดสำคัญที่ทำให้ธุรกรรมทางการเงินและการค้าขายในอิสลามมีความยุติธรรม และเป็นไปตามหลักจริยธรรม โดยกำไรที่ได้รับต้องเกิดจากมูลค่าที่เพิ่มขึ้นจริง มิใช่จากการคิดดอกเบี้ยหรือการเอาเปรียบอีกฝ่ายนั้นได้

อิสลามกับมูลค่าของเงินตามเวลาและกฎแห่งการเสื่อมค่า

(ไซฟุล อัสฮาร์ รอสลี, 2560: 63-69) ด้วยการทำงานหนึ่งชั่วโมง อาจจะมีรายได้ขั้นต่ำ 500 บาทในวันนี้ ในการทำงานนั้นทำให้มูลค่าและความมั่งคั่งเพิ่มขึ้น แต่หากเลือกพักผ่อนแทนการทำงาน จะเสียโอกาสสร้างรายได้ คำอธิบายนี้ใช้ได้กับตราสารหนี้ ถ้านำเงิน 10,000 บาท ไปฝากกับตราสารหนี้ อีกปีถัดไปเงินจะมีมูลค่า 11,000 บาท ถ้าวางดอกเบี้ยอยู่ที่ ร้อยละ 10

ความพอใจด้านเวลาสะท้อนให้เห็นถึงปริมาณความพอใจในการบริโภคในปัจจุบันเทียบกับการบริโภคในอนาคต เหตุผลที่ดอกเบี้ยเป็นราคาของสินเชื่อเริ่มจากเมื่อคนเริ่มเชื่อว่าการบริโภคในปัจจุบันดีกว่าการบริโภคในอนาคต ดังนั้นเนื่องจากการที่บริโภคในปัจจุบันก่อให้เกิดความพึงพอใจมากกว่าการบริโภคในอนาคตทำให้คนที่ถูกเลื่อนการบริโภค (เจ้าหนี้) จะต้องได้รับผลตอบแทนจากผลประโยชน์และความสุขที่หายไปจากปัจจุบัน

เมื่อคนคิดว่า 1 บาทในวันนี้ มีค่ากว่า 1 บาทในวันพรุ่งนี้ พวกเขาได้เป็นผู้ที่เชื่อในแนวคิดความพอใจด้านเวลา ซึ่งทุนนิยมก็ยึดถือแนวคิดนี้เป็นหลักความพอใจสะท้อนการจ่ายและรับดอกเบี้ยเป็นงวด ๆ ดังนั้นเจ้าหนี้ที่เสียความพอใจในการบริโภคปัจจุบันไปก็จะได้ผลตอบแทนของการถูกเลื่อนการบริโภค

ปัญหาคือผลตอบแทนนี้มีลักษณะเชิงสัญญาที่ตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่าอนาคตนั้นไม่แน่นอน จะต้องมีการจ่ายตามสัญญาเพื่อตอบแทนประโยชน์ที่เสียไปจากการเลื่อนบริโภคนั้น ซึ่งดูไม่สมเหตุผลมากนัก เพราะไม่แน่ใจว่าในอนาคตจะมีรายได้มาเพื่อบริโภค ทำให้จึงต้องได้รับ ผลตอบแทนตั้งแต่ปัจจุบัน เช่น คุณอาลี ลงทุนในพันธบัตรที่ให้ผลตอบแทนดอกเบี้ยร้อยละ 10% ต่อปี เขาสามารถได้ผลตอบแทนเท่านี้ หรือไม่ถ้าเงินไปทำธุรกิจ แน่แน่นอนว่าจะได้มากกว่า 10% ต่อปีก็ได้ หรืออาจจะน้อยกว่า โลกนี้ไม่มีอะไรได้มาฟรี ๆ การทำธุรกิจมีความเสี่ยงไม่สามารถประกันรายได้ที่แน่นอน แต่ทำไมกลับไม่เป็นเช่นนั้นในกรณีของดอกเบี้ยเงินกู้อิสลาม ห้ามริบหรือดอกเบี้ย ไม่ได้หมายความว่าไม่เห็นด้วยกับแนวคิดความพอใจด้านเวลาเชิงบวก จริงๆแล้วอิสลามยอมรับแนวคิดนี้ ดังที่ท่านปมูฮัมหมัด ซ.ล. ที่ว่า “ผู้ที่มีศีลธรรมคือผู้ที่จ่ายคืนหนี้ได้ดี” โดยเหตุผลที่อิสลามสนับสนุนให้จ่ายหนี้คืนอย่างดี เพื่อแสดงความขอบคุณลูกหนี้รู้สึกยินดีที่ได้กู้ เขารู้ว่าเจ้าหนี้จะต้องสละ การบริโภคปัจจุบันเพื่อนำเงินมาให้ 23 เขา เขายังรับรู้ ว่าเจ้าหนี้ต้องเสียโอกาสในการนำเงินนั้นไปหารายได้ แต่อย่างไรรายได้เหล่านี้ก็ไม่แน่นอนเพราะมีความเสี่ยง ดังนั้น 1 บาทในวันนี้จึงมีค่ากว่า 1 บาทในวันพรุ่งนี้ เพื่อเป็นการขอบคุณลูกหนี้จึงจ่ายคืนมากกว่าเงินต้นที่ได้กู้ยืมมา แต่ส่วนที่จ่ายคืนไม่ควรถูกกำหนดตั้งแต่วันแรกที่ยืม

ดังนั้น อิสลามยอมรับในแนวคิดความพอใจด้านเวลา แต่ก็ไม่ได้ให้มีการทำสัญญาตั้งแต่แรกถึงเรื่องการจ่ายผลตอบแทนที่ตายตัวจากการกู้เงินจำนวนที่เพิ่มขึ้นมาจากเงินกู้อิสลาม (กัอ์รฎู) ต้องถูกกำหนดตอนท้าย เมื่อมีการจ่ายคืนด้วยความสมัครใจของลูกหนี้เองต่างจากการกู้ ที่มีดอกเบี้ย หรือ ริบา ซึ่งเป็นการกำหนดผลตอบแทนตั้งแต่ตอนแรกของผู้ปล่อยกู้ ไม่ใช่ความยินยอมของลูกหนี้หรือผู้กู้ยืม

ทุกสิ่งบนโลกล้วนแต่มีการเสื่อมค่าเมื่อเวลาผ่านไป มันคือกฎแห่งธรรมชาติ สำหรับอิสลามเน้นเพียงอย่างเดียวคือพระเจ้าที่ไม่มีการเสื่อมค่าใดๆเลยเพราะพระองค์เป็นผู้สร้างทุกสรรพสิ่ง ดังนั้นการเก็บรักษาเงินเพื่อไม่ให้เสื่อมค่าไปตามกฎแห่งธรรมชาติ จะทำให้เปรียบเหมือนกับยกเงินนั้นมีสถานะเทียบเคียงพระเจ้า

การบริหารทรัพย์สินตามหลักอิสลาม

(อิสเรศ มะหะหมัด, 2560 20 ตุลาคม 2560) ได้กล่าวว่า มุสลิมทุกคนได้รับ “อามานะห์” หรือ “ความไว้วางใจ” จากพระองค์อัลลอห์ ในการบริหารจัดการทรัพย์สินของตนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเองและผู้อื่น และจะต้องถูกสอบสวนจากการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินของตนเองในวันสิ้นโลกหรือวันกิยามัตหน้า ที่ของมุสลิมคือ การบริหารจัดการทรัพย์สินต่าง ๆ นอกเหนือจากการใช้จ่ายส่วนตัวแล้ว ยังต้องสร้างความมั่งคั่งแก่ทรัพย์สินนั้นตามความรู้และความสามารถของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพ การประกอบธุรกิจ หรือ การลงทุนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความมั่งคั่งและมั่นคงอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้นำทรัพย์สินที่เหลือจากการใช้จ่าย การทำธุรกิจ หรือการลงทุนไปพัฒนาสังคม และช่วยเหลือผู้ยากไร้ สร้างงานให้ผู้อื่น ลดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน ซึ่งเป็นหน้าที่พื้นฐานของมุสลิมเพื่อสังคมที่อาศัยอยู่ ตามศักยภาพของตนเอง ตามหลักฐานจากอัล-กุรอาน ความว่า

“และพระองค์นั้น คือผู้ที่ทรงให้พวกเจ้าเป็นผู้สืบแทนในแผ่นดิน และได้ทรงเทิดบาง คนของพวกเจ้าเหนือกว่าอีกบางคนหลายชั้น เพื่อที่พระองค์จะทรงทดสอบพวกเจ้าในสิ่งที่พระองค์ ได้ทรงประทานแก่พวกเจ้า แท้จริง พระเจ้าของเจ้านั้น เป็นผู้รวดเร็วในการลงโทษและแท้จริง พระองค์นั้น เป็นผู้ทรงอภัยโทษผู้ทรงเอ็นดูเมตตา” (อันอาม อายะห์ที่ 165)

ดังนั้นมุสลิมมีหน้าที่ต้องแสวงหาและวางแผนความมั่งคั่ง หรือริสกี (Wealth Planning) ซึ่งมาพร้อมกับความรับผิดชอบ โดยที่จะต้องถูกสอบสวนในโลกหน้า หรืออาคิเราะห์ ซึ่งการแสวงหาความมั่งคั่งนั้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักการของศาสนาอิสลาม หรือที่เรียกกัน ว่า หลักซาริอะห์ เพื่อเป็นการไม่เอาผิดเอาเปรียบผู้อื่นและละเมิดต่อกฎบัญญัติของศาสนา

หลักซาริอะห์

หลักซาริอะห์ที่ความมาจากบทบัญญัติของคัมภีร์อัลกุรอานและคำสอนของท่านนบี มุฮัมมัด และได้รับการยืนยันโดยมติเอกฉันท์ของนักวิชาการมุสลิมทั้งในด้านทฤษฎีและด้านการปฏิบัติ หลักการพื้นฐานเป็นสิ่งที่เห็นพ้องโดนทุกคน ในขณะที่ความแตกต่างทางด้านการตีความ ทางนิติศาสตร์เป็นสิ่งที่ทุกคนยอมรับเช่นกัน ความจริงแล้วซาริอะห์มีความยืดหยุ่นสำหรับนำไปใช้ในทุกสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง นอกจากหลักการซาริอะห์จะกำหนดวิธีการปฏิบัติศาสนกิจแล้ว ยังจัดวางแนวทางสำหรับความคิดและการศึกษาที่วางอยู่บนคุณค่าทางศีลธรรม เช่น ความยุติธรรม ความโอปอฮ์มอริ ความซื่อสัตย์ ความสงบเสถียร ความเมตตาและความเคารพ ซาริอะห์กำหนดมาตรฐานไว้สำหรับเรื่องต่าง ๆ ทั้งทางสังคมและการเมือง เช่น การปรึกษาหารือ ภายในรัฐบาล การคัดค้านความไม่เป็นธรรม ความเคารพและยอมรับทัศนะผู้อื่น รวมไปถึงเรื่องการค้าขายและการพาณิชย์อีกด้วย

(อิสเรศ มะหะหมัด, 2560 20 ตุลาคม 2560) ซาริอะห์หมายถึง “หลักธรรมอันเป็น ข้อกำหนดต่าง ๆ ในชีวิตมนุษย์ ซึ่งอัลลอห์ ทรงประทานเป็นธรรมบัญญัติให้มนุษย์ปฏิบัติตาม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ การกระทำ หรือ เกณฑ์จริยธรรมสำหรับมนุษย์” ทั้งนี้ หลักธรรมอันเป็นข้อกำหนดต่าง ๆ ที่กล่าวถึงประกอบขึ้นมา จากแหล่งอ้างอิงสำคัญ 4 แหล่งคือ

1. คัมภีร์อัล-กุรอาน
2. คำสอน การปฏิบัติ และการเห็นชอบของท่านนบีมุฮัมมัด ซ.ล.(หะดีษ หรือซุนนะห์)
3. ความเห็นอันเป็นเอกฉันท์ของนักวิชาการ (อัลอิจญ์มาอ์)
4. การเทียบเคียงกรณีใหม่ ๆ เข้ากับกรณีเดิมที่ปรากฏอยู่ในคำสอนทางศาสนาที่มีมูลเหตุเดียวกัน หรือธรรมชาติของกรณีนั้น ๆ ที่เหมือนกันในทางซาริอะห์ (การเทียบเคียง คืออัลกียาส)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชากรศาสตร์

(ศุภชาติ เอี่ยมรัตนกุล, 2557) กล่าวว่าเมื่อศึกษาการตลาด ต้องมองภาพกว้างว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคนั้นเป็นอย่างไร เพื่อความเป็นไปได้ในการกำหนดตลาด เป้าหมาย จึงได้จำแนกลักษณะประชากรศาสตร์ดังนี้

1. จำนวนประชากร โดยจำนวนประชากรสัมพันธ์โดยตรงกับปริมาณความต้องการ ซื้อสินค้ามาใช้ดำรงชีวิต ถ้าประชากรเพิ่มขึ้นปริมาณความต้องการก็จะมากขึ้นตามไปด้วยและปริมาณยอดขายก็จะเพิ่มขึ้นเช่นกัน การพิจารณาจำนวนประชากรที่เป็นอยู่ในแต่ละช่วงอายุและเพศ
2. แหล่งที่พักอาศัย นักการตลาดควรศึกษาว่าผู้บริโภคอาศัยอยู่บริเวณใด รวมกันใด สถานที่ใดหรือแหล่งใด โดยศึกษาความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่ ถ้าประชากรหนาแน่น ความต้องการก็จะสูง ประชากรในเขตตัวเมืองหรือเทศบาลย่อมมีความหนาแน่นกว่าชนบท
3. การเคลื่อนย้ายประชากร การเคลื่อนย้ายเกิดขึ้นไปแหล่งใด แหล่งนั้นย่อมเกิดโอกาส เช่น การเคลื่อนย้ายจากประชากรในกรุงเทพฯ ที่ออกมาในบริเวณชานเมืองรอบนอก เป็นโอกาสดีสำหรับนักการตลาดที่จะขยายกิจการออกนอกเมือง
4. รายได้และรายจ่ายของผู้บริโภค รายได้ของประชาชนสามารถดูได้จากหน่วยงาน ราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมสรรพากรดูจากผลการวิจัยเกี่ยวกับรายได้ รายได้ของผู้บริโภค เปรียบได้กับอำนาจซื้อ ยิ่งมีรายได้มาก อำนาจซื้อก็ยิ่งมาก แต่รายได้มากไม่ได้แปลว่าจะต้องบริโภคมากขึ้นตามไป เช่น การบริโภคอาหารแม้มีรายได้เพิ่มขึ้นเท่าตัว ก็กินได้ไม่ต่างจากเดิมมากเพราะกระเพาะรองรับอาหารได้จำนวนจำกัด
5. อาชีพ ของผู้ที่มีรายได้สูงย่อมมีการใช้จ่ายที่มากไปจากอาชีพที่ได้รายได้ต่ำกว่าซึ่งแต่ละอาชีพได้รายได้แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการซื้อแตกต่างกัน เช่น อาชีพพ่อค้าแม่ค้าที่รายได้ไม่สูง จะเลือกสินค้าไม่ค่อยพิถีพิถันมากเท่าไร อาชีพผู้บริหารที่ใช้สมองจะมีรายได้ที่สูง การเลือกใช้สินค้าก็จะพิถีพิถันตามไปด้วย
6. การศึกษา ผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันไป ก็จะมีระดับความต้องการที่แตกต่างกัน ผู้ที่มีการศึกษาสูงย่อมต้องการความเป็นอยู่ที่ดี ต้องการสินค้าที่มาตอบสนองชีวิตตนเองให้ดีขึ้น ผู้ที่มีการศึกษาสูงจะสนใจตนเองมากขึ้น และ สร้างความสุขให้กับชีวิตตนเองด้วยการแสวงหาสินค้าตามความต้องการของตน จำนวนผู้บริโภคที่มีการศึกษาสูงย่อมเป็นโอกาสอันดีต่อตลาด
7. สถานการณ์แต่งงาน นักการตลาดต้องพิจารณาแนวโน้มระหว่างโสดกับแต่งงานแล้ว เพราะการแต่งงานย่อมมีผลต่อความต้องการสินค้าที่ใช้ในครอบครัว เช่น เตียงคู่ ตู้เสื้อผ้าใหญ่ขึ้น หม้อหุงข้าวขนาดใหญ่ขึ้น ตู้เย็นขนาดครอบครัว ในขณะที่คนโสด จะใช้เตียงเดี่ยว ตู้เสื้อผ้าเดี่ยว หม้อหุงข้าวขนาดเล็ก

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ

ความหมายของความรู้ความเข้าใจ

(พรพรพร ปมาณิกบุตร , 2556) (อ้างอิงจาก จักรกริช ใจดี, 2542) ได้กล่าวถึงความเข้าใจไว้ว่า เป็นการจับใจสาระหรือใจความสำคัญของเรื่องราวต่าง ๆ ได้ทั้งภาษา รหัส สัญลักษณ์ ทั้งรูปธรรมหรือนามธรรม แบ่งเป็นการแปลความ การตีความ การขยายความ

1. การแปลความ คือ ความสามารถในการจับสาระสำคัญหรือใจความสำคัญได้ ถูกต้องกับสิ่งที่สื่อความหมาย หรือ สามารถสื่อสารภาษาหนึ่งไปอีกภาษาหนึ่งได้ หรือ การสื่อสาร ด้วยรูปแบบหนึ่งไปสู่อีกรูปแบบหนึ่ง

2. การตีความ คือ ความสามารถในการอธิบายหรือแปลความหมาย ซึ่งสามารถนำเนื้อความเดิม มาเรียบเรียงเป็นเนื้อความใหม่ได้

3. การขยายความ คือ ความสามารถในการขยายเนื้อหาข้อมูลที่รับรู้ มาให้มากขึ้น หรือเป็นความสามารถในการคาดคะเนแนวโน้มเหตุการณ์ล่วงหน้าโดยใช้ข้อมูลอ้างอิง จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง รายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้ผ่านการสะสมมาในชีวิต เป็นเรื่อง ๆ โดยสามารถระลึกถึงได้ และบางความรู้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ยิ่งใช้มากยิ่งขึ้นยิ่งเข้าใจมาก ความรู้จะยิ่งพัฒนามากขึ้นตามประสบการณ์

ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง รายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้ผ่านการสะสมมาในชีวิต เป็นเรื่อง ๆ โดยสามารถระลึกถึงได้และบางความรู้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ยิ่งใช้มากยิ่งขึ้นยิ่งเข้าใจมาก ความรู้จะยิ่งพัฒนามากขึ้นตามประสบการณ์นั่นเอง

โอกาสการเข้าถึงกลุ่มประชากรที่ไม่ได้รับบริการทางการเงิน

การเข้าถึงบริการทางการเงินเป็นการทำให้บริการทางการเงินพื้นฐาน (เช่น บัญชีธนาคาร เงินฝาก สินเชื่อ ประกันภัย การโอนเงิน) มีราคาเหมาะสมและเข้าถึงได้สำหรับทุกคน มุ่งลดอุปสรรคที่ทำให้คนไม่สามารถใช้บริการทางการเงินในระบบทั้งการครอบคลุมถึงการให้บริการแก่กลุ่มคนที่มักถูกละเลย เช่น ผู้มีรายได้น้อย ชุมชนห่างไกล ผู้หญิง เยาวชน และชนกลุ่มน้อย ช่วยลดความยากจน โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีรายได้น้อยสามารถเก็บออม ลงทุน และรับมือกับความเสี่ยงทางการเงิน ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านการเพิ่มการลงทุนและการบริโภค เพิ่มความมั่นคงทางการเงินให้กับครัวเรือน เป็นหนึ่งในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งในส่วนอุปสรรคต่อการเข้าถึงบริการทางการเงินข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ (การขาดสาขาธนาคารในพื้นที่ห่างไกล) ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ (ค่าธรรมเนียมสูง ความต้องการยอดเงินฝาก ขั้นต่ำ) ข้อจำกัดด้านเอกสาร (การขาดเอกสารยืนยัน)

ตัวตน) ข้อจำกัดด้านความรู้ทางการเงิน ข้อจำกัดทางวัฒนธรรม และศาสนา (เช่น การห้ามใช้ดอกเบี้ยในศาสนาอิสลาม)

บทบาทของการเงินอิสลามในการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินนั้นช่วยเข้าถึงกลุ่มประชากรมุสลิมที่หลีกเลี่ยงระบบการเงินแบบดั้งเดิมเนื่องจากข้อกังวลทางศาสนา โดยนำเสนอเครื่องมือทางการเงินที่สอดคล้องกับหลักศาสนา เช่น มุรอ บะหะห์ (สัญญาซื้อขายแบบบวกกำไร) และกอร์ด ฮะซัน (เงินกู้ปลอดดอกเบี้ย) ใช้กลไกทางสังคมอิสลาม เช่น ชะกาต (การบริจาคภาคบังคับ) และวะกัฟ (การอุทิศทรัพย์สินเพื่อสาธารณประโยชน์) ในการสนับสนุนการเงินจุลภาค

นวัตกรรมในการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงิน ส่วนหลัก ๆ คือ การเงินดิจิทัลและโทรศัพท์มือถือ (Mobile Banking) ฟินเทค (Financial Technology) แพลตฟอร์มการปล่อยกู้ระหว่างเพื่อน (Peer-to-Peer Lending) บล็อกเชนและสกุลเงินดิจิทัล

ดังนั้นการเข้าถึงบริการทางการเงินเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ช่วยให้ผู้คนมีโอกาสเข้าถึงเครื่องมือทางการเงินที่จำเป็นต่อการยกระดับคุณภาพชีวิต และการเงินอิสลามมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ประชากรมุสลิมเข้าถึงบริการเหล่านี้โดยไม่ขัดกับหลักความเชื่อของพวกเขา

นวัตกรรมทางการเงินอิสลาม

นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์และบริการ

ศุกุกสีเขียว (Green Sukuk) คือ ตราสารหนี้อิสลามที่ออกเพื่อระดมทุนสำหรับโครงการด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน เช่น พลังงานหมุนเวียน อาคารประหยัดพลังงาน และการจัดการน้ำ ประเทศอินโดนีเซียเป็นผู้บุกเบิกในการออกศุกุกสีเขียวระดับรัฐบาล โดยในปี 2018 ได้ออกศุกุกสีเขียวมูลค่า 1.25 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และได้ขยายการออกอย่างต่อเนื่องทุกปี ขณะที่มาเลเซียมีสัดส่วนศุกุกสีเขียวองค์กรสูงที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Green and sustainability sukuk update, 2023)

ศุกุกเพื่อสังคม (Social Sukuk) คือ ศุกุกเพื่อสังคมเป็นตราสารที่ระดมทุนเพื่อโครงการที่มีผลกระทบทางสังคมเชิงบวก เช่น การศึกษา การดูแลสุขภาพ และการพัฒนาชุมชน ตัวอย่างที่สำคัญคือศุกุกวัคซีนของ International Finance Facility for Immunisation (IFFIm) ที่ร่วมมือกับ Islamic Development Bank (IsDB) เพื่อระดมทุนสำหรับการจัดหาวัคซีนในประเทศกำลังพัฒนา

การทำธุรกรรมผ่านบล็อกเชน (Blockchain-based Transactions) มาใช้ในการเงินอิสลามช่วยเพิ่มความโปร่งใสและลดต้นทุนธุรกรรม โดยเฉพาะในสัญญา murabahah (Murabahah) และ ijarah (Ijarah) ตัวอย่างเช่น DMCC (Dubai Multi Commodities Centre) และ Almalia ในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ได้พัฒนาแพลตฟอร์มบล็อกเชนสำหรับการทำธุรกรรมที่สอดคล้องกับหลักชารีอะห์

แพลตฟอร์มการระดมทุนจากมวลชน (Crowdfunding Platforms) ที่สอดคล้องกับหลักชารีอะห์ กำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว เช่น EthisCrowd ในสิงคโปร์และอินโดนีเซีย ที่เน้นการระดมทุนสำหรับโครงการที่อยู่อาศัยราคาประหยัด Blossom Finance ที่ใช้สมาร์ตคอนแทรคต์สำหรับการเงินจุลภาคอิสลาม และ Beehive ในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ที่เสนอ การปล่อยกู้ระหว่างเพื่อนตามหลักชารีอะห์ (P2P Lending)

นวัตกรรมด้านกระบวนการ

การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการกำกับดูแลสถาบันการเงินอิสลามหลายแห่งกำลังนำ AI มาใช้ในการตรวจสอบการปฏิบัติตามหลักชารีอะห์ เช่น การวิเคราะห์สัญญาและธุรกรรมเพื่อตรวจหาองค์ประกอบที่อาจขัดกับหลักการอิสลาม ตัวอย่าง เช่น SEDANIA As Salam Capital ในมาเลเซียได้พัฒนาระบบ AI สำหรับการจัดการการปฏิบัติตามหลักชารีอะห์ คือ นวัตกรรมด้านการชำระเงินที่สอดคล้องกับหลักชารีอะห์ เป็นระบบการชำระเงินที่สอดคล้องกับหลักชารีอะห์ เช่น บัตรเดบิตและบัตรเครดิตที่ไม่มีดอกเบี้ย และแพลตฟอร์มการชำระเงินดิจิทัล เช่น PayHalal ในมาเลเซีย ซึ่งเชื่อมโยงระบบชำระเงินกับการตรวจสอบสถานะฮาลาลของสินค้าและบริการ (หน่วยสืบราชการลับ IBS, 2024)

การเงินยั่งยืนและจริยธรรมทางการเงิน

หลักการพื้นฐานของการเงินอิสลามที่สอดคล้องกับความยั่งยืนและจริยธรรม

การเงินอิสลามมีหลักการพื้นฐานที่สอดคล้องกับแนวคิดการเงินยั่งยืนและจริยธรรมทางการเงิน ดังนี้ การแบ่งปันกำไรและความเสี่ยง (Profit and Loss Sharing) หลักการนี้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในเศรษฐกิจจริง (Real Economy) และลดการเก็งกำไร การแบ่งปันความเสี่ยงยังช่วยสร้างความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างผู้ให้ทุนและผู้ประกอบการการลงทุนที่มีสินทรัพย์รองรับ (Asset-backed Investment) รวมถึงการเงินอิสลามกำหนดให้การทำธุรกรรมต้องมีสินทรัพย์จริงรองรับ ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงจากการเก็งกำไรและสร้างความมั่นคงให้ระบบการเงิน การศึกษาของ IMF (2023) พบว่าธนาคารอิสลามมีความทนทานต่อวิกฤตการเงินมากกว่าธนาคารแบบดั้งเดิมเนื่องจากคุณสมบัตินี้ การคัดกรองทางจริยธรรม (Ethical Screening) การเงินอิสลามใช้การคัดกรองเชิงลบ (Negative Screening) เพื่อหลีกเลี่ยงการลงทุนในกิจกรรมที่เป็นอันตรายต่อสังคม เช่น อาวุธ การพนัน สุรา และอุตสาหกรรมที่สร้างมลพิษสูง

กรอบการทำงานด้านจริยธรรมทางการเงิน

มาตรฐานการรายงานองค์การบัญชีและตรวจสอบสำหรับสถาบันการเงินอิสลาม (AAOIFI) ได้พัฒนามาตรฐานการรายงานทางการเงินที่รวมมิติด้านจริยธรรมและการปฏิบัติตามหลักชารีอะห์ รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งการให้ความสำคัญกับสวัสดิการสังคม (Falah) จากแนวคิด "ฟะลาห์" (Falah) หรือความสำเร็จในชีวิตนี้และชีวิตหน้าตามหลักอิสลาม ส่งเสริมให้สถาบันการเงินอิสลาม

พิจารณาผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของการดำเนินงาน ไม่ใช่เพียงผลกำไรทางการเงิน ธนาคารอิสลาม เช่น CIMB Islamic และ Bank Muamalat Indonesia มีโครงการแก้ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์หลัก

การเชื่อมโยงกับ ESG และการเงินเพื่อสังคม

ความสอดคล้องระหว่างการเงินอิสลามและ ESG

ESG (Environmental, Social, Governance) เป็นกรอบการลงทุนที่พิจารณาปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล ซึ่งมีความสอดคล้องอย่างมากกับหลักการของการเงินอิสลาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 มิติ ดังนี้

มิติด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental)

หลักการอิสลามเรื่องความเป็นผู้ดูแล (Khalifah) และไม่สร้างความเสียหาย (La Darar) สนับสนุนการดูแลสิ่งแวดล้อม สถาบันการเงินอิสลามจึงมีแนวโน้มที่จะสนับสนุนโครงการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและหลีกเลี่ยงการลงทุนในอุตสาหกรรมที่มีมลพิษสูง ซึ่งจากการรายงานของ RFI Foundation (2023) พบว่า 76% ของทรัพย์สินภายใต้การจัดการ (AUM) ของกองทุนอิสลามในภูมิภาค GCC มีการพิจารณาปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

มิติด้านสังคม (Social)

การเงินอิสลามเน้นความเป็นธรรมทางสังคม (Adalah) และการดูแลผู้ยากไร้ผ่านกลไก เช่น ซะกาต (Zakat) และวะกัฟ (Waqf) ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายด้านสังคมของ ESG Bank Negara Malaysia เป็นผู้นำในการบูรณาการมิติทางสังคมเข้ากับการเงินอิสลาม โดยได้พัฒนา Value-based Intermediation (VBI) ที่ส่งเสริมให้ธนาคารอิสลามคำนึงถึงผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในทุกการดำเนินงาน

มิติด้านธรรมาภิบาล (Governance)

หลักการของอิสลามเรื่องความโปร่งใส (Shaffafiyah) ความรับผิดชอบ (Amanah) และความยุติธรรม (Adl) สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลที่ดี สถาบันการเงินอิสลามมีคณะกรรมการชารีอะห์ (Shariah Board) ซึ่งเป็นกลไกการกำกับดูแลเพิ่มเติมที่ช่วยเสริมธรรมาภิบาล

การบูรณาการ ESG ในการลงทุนอิสลาม

การคัดกรองการลงทุนแบบผสมผสานสถาบันการเงินอิสลามหลายแห่งได้พัฒนาการคัดกรองการลงทุนที่ผสมผสานเกณฑ์ชารีอะห์และ ESG เช่น Sedco Capital ในซาอุดีอาระเบียที่พัฒนาแนวทาง "Prudent Ethical Investment" ซึ่งรวมทั้งสองเกณฑ์เข้าด้วยกัน การศึกษาของพวกเขาพบว่าการลงทุนที่ใช้ทั้งเกณฑ์ชารีอะห์และ ESG มีประสิทธิภาพดีกว่าการใช้เกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งเพียงอย่างเดียว ดัชนีและกองทุนที่ผสมผสาน ESG และหลักชารีอะห์หลายสถาบันได้พัฒนาดัชนีและกองทุนที่รวมทั้งเกณฑ์ ESG และหลักชารีอะห์ เช่น Refinitiv IdealRatings Islamic ESG Select Index S&P. Shariah Indices with ESG Parameters. MSCI Islamic ESG Indexes

การเงินเพื่อสังคมอิสลาม (Islamic Social Finance)

การประยุกต์ใช้ชะกัตและวะกัฟในการแก้ปัญหาสังคมสมัยใหม่ชะกัตและวะกัฟเป็นเครื่องมือทางการเงินเพื่อสังคมของอิสลามที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน และปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์กองทุนวะกัฟเพื่อการศึกษา - มหาวิทยาลัย Al-Azhar ในอียิปต์และ International Islamic University Malaysia (IIUM) ได้จัดตั้งกองทุนวะกัฟเพื่อให้ทุนการศึกษาและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการศึกษา ชะกัตสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน - United Nations Development Programme (UNDP) ร่วมมือกับองค์กรชะกัตในหลายประเทศเพื่อสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะการจัดความยากจนและความอดอยาก วะกัฟบริหารจัดการแบบกองทุน (Cash Waqf) - ธนาคารอิสลามเพื่อการพัฒนา (IsDB) และธนาคารกลางอินโดนีเซียได้พัฒนาแนวคิดวะกัฟเงินสดที่บริหารเหมือนกองทุนและนำผลตอบแทนมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางสังคม

การรวมกลไกการเงินเพื่อสังคมอิสลามกับเครื่องมือการเงินสมัยใหม่

การผสมผสานกลไกการเงินเพื่อสังคมอิสลามกับเครื่องมือการเงินสมัยใหม่สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เช่น ศุกูกวะกัฟ (Waqf-linked Sukuk) - ตราสารที่นำเงินทุนบางส่วนไปลงทุนในโครงการเพื่อสังคมผ่านโครงสร้างวะกัฟ เช่น ศุกูกวะกัฟของ Bank Indonesia ที่ใช้ผลตอบแทนส่วนหนึ่งสนับสนุนโครงการพัฒนาชุมชน กองทุนเพื่อผลกระทบทางสังคมอิสลาม (Islamic Impact Funds) - กองทุนที่ลงทุนในธุรกิจที่สร้างผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมเชิงบวก ขณะเดียวกันก็ปฏิบัติตามหลักซารีอะห์ เช่น Global Ethical Finance Initiative ในสกอตแลนด์ และแพลตฟอร์มการระดมทุนเพื่อสังคมแบบอิสลาม - แพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการระดมทุนเพื่อโครงการทางสังคม เช่น GlobalSadaqah ในมาเลเซียที่รวมการบริจาคชะกัตชอตะกอห์ (การบริจาคทั่วไป) และวะกัฟผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

กรณีศึกษาและตัวอย่างความสำเร็จ

ศุกูกเพื่อความยั่งยืนของมาเลเซีย

มาเลเซียเป็นผู้นำในการออกศุกูกเพื่อความยั่งยืน โดย Khazanah Nasional Berhad ได้ออก "SRI Sukuk" ชุดแรกในปี 2015 เพื่อสนับสนุนโครงการโรงเรียนทรีสต์ ต่อมา Tadau Energy ได้ออกศุกูกสีเขียวแห่งแรกของประเทศในปี 2017 มูลค่า 250 ล้านริงกิตมาเลเซีย สำหรับโครงการพลังงานแสงอาทิตย์

Value-based Intermediation (VBI) ในมาเลเซีย

Bank Negara Malaysia ได้พัฒนารอบ Value-based Intermediation (VBI) ในปี 2017 เพื่อส่งเสริมให้ธนาคารอิสลามในมาเลเซียเน้นการสร้างคุณค่าที่ยั่งยืนผ่านกิจกรรมและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ปัจจุบันธนาคารอิสลามหลักของมาเลเซียทั้งหมดได้นำ VBI มาใช้ และมีผลิตภัณฑ์เพื่อความยั่งยืนเพิ่มขึ้นกว่า 25% ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา (Neeraj Chouhan, Caroline Harrison, Deepak Sharma, 2023)

การจัดการชะกาดในอินโดนีเซีย

BAZNAS (Badan Amil Zakat Nasional) องค์กรจัดเก็บและบริหารชะกาดแห่งชาติของอินโดนีเซีย ได้พัฒนาโครงการนวัตกรรมหลายโครงการ เช่น Zakat Village Index ที่ใช้เงินชะกาดในการพัฒนาหมู่บ้านแบบองค์รวม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และสาธารณสุข โครงการนี้ได้รับการยอมรับจาก UNDP ว่าเป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการใช้เครื่องมือการเงินอิสลามเพื่อสนับสนุน SDGs (United Nations Development Programme (UNDP), 2018)

ความท้าทายและแนวทางการพัฒนาในอนาคต

ความท้าทาย

การขาดมาตรฐานที่เป็นสากลแม้จะมีความพยายามในการสร้างมาตรฐาน แต่ยังขาดมาตรฐานสากลที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางสำหรับการเงินอิสลามที่ยั่งยืน ทำให้เกิดความแตกต่างในการปฏิบัติและการวัดผลความรู้และความตระหนักของผู้บริโภคผู้บริโภครส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างการเงินอิสลามและ ESG รวมถึงประโยชน์ของการลงทุนที่คำนึงถึงความยั่งยืนขีดความสามารถและเทคโนโลยี โดยสถาบันการเงินอิสลามหลายแห่งโดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนายังขาดทรัพยากรและเทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับการประเมินและติดตามปัจจัย ESG

แนวทางการพัฒนาในอนาคต

การพัฒนามาตรฐานและแนวทางการรายงาน

องค์กรมาตรฐานด้านการเงินอิสลาม เช่น AAOFI และ IFSB ควรร่วมมือกับองค์กรมาตรฐานด้าน ESG เพื่อพัฒนารอบการรายงานและการวัดผลที่บูรณาการทั้งสองแนวคิด การศึกษาและการสร้างความตระหนักถึงการให้ความรู้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ทั้งนักลงทุน ผู้บริโภค และผู้กำหนดนโยบาย เกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างการเงินอิสลามและ ESG และประโยชน์ของการบูรณาการทั้งสองแนวคิด ทั้งการส่งเสริมนวัตกรรมและความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินอิสลาม บริษัทฟินเทค องค์กรพัฒนาระหว่างประเทศ และรัฐบาล เพื่อพัฒนานวัตกรรมและโซลูชันที่ตอบโจทย์ความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม

แนวโน้มและทิศทางในอนาคต

นวัตกรรมและเทคโนโลยี

ฟินเทคอิสลาม (Islamic FinTech) ซึ่งฟินเทคอิสลามกำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยมีการพัฒนาแพลตฟอร์มและแอปพลิเคชันที่สอดคล้องกับหลักชะรีอะห์ มีการพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับการบริจาค (ชะกาด) การลงทุนแบบคราโมูตาราบาห์ และการระดมทุนแบบอิสลาม ทั้งสตาร์ทอัพด้านฟินเทคอิสลามกำลังเติบโตในภูมิภาคต่างๆ โดยเฉพาะ ในมาเลเซีย อินโดนีเซีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และสหราชอาณาจักร และมีการสร้างระบบนิเวศ (ecosystem) สำหรับฟินเทคอิสลามผ่านการทำงานร่วมกันระหว่างผู้กำกับดูแล สถาบันการเงิน และบริษัทเทคโนโลยี

บล็อกเชนและการเงินอิสลาม เทคโนโลยีบล็อกเชนกำลังถูกนำมาใช้เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและประสิทธิภาพในผลิตภัณฑ์การเงินอิสลาม สัญญาอัจฉริยะ (Smart Contracts) เปิดโอกาสให้มีการทำธุรกรรมที่สอดคล้องกับหลักชะรีอะห์ได้โดยอัตโนมัติ ทั้งการออกศุกุก (Sukuk) บนบล็อกเชนช่วยลดต้นทุนและเพิ่มการเข้าถึงสำหรับนักลงทุนรายย่อย และมีการพัฒนาโทเคนที่เป็นไปตามหลักชะรีอะห์ (Shariah-compliant tokens) สำหรับการระดมทุนและการลงทุน

การเงินอิสลามดิจิทัล คือ ธนาคารอิสลามกำลังลงทุนในการทำธุรกรรมดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) ในการประเมินความเสี่ยงและการตรวจสอบการปฏิบัติตามหลักชะรีอะห์ การพัฒนาสกุลเงินดิจิทัลที่สอดคล้องกับหลักชะรีอะห์ (Shariah-compliant cryptocurrencies) และการเติบโตของแพลตฟอร์มการลงทุนรายย่อยออนไลน์ที่เป็นไปตามหลักการอิสลาม

การบูรณาการกับระบบการเงินสากล

มาตรฐานสากลและการเงินอิสลาม

องค์กรกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศกำลังทำงานเพื่อสร้างความสอดคล้องระหว่างมาตรฐานการเงินอิสลามและมาตรฐานการเงินสากล องค์กรอย่าง AAOIFI (Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions) และ IFSB (Islamic Financial Services Board) กำลังพัฒนามาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับทั่วโลก มีความพยายามในการปรับใช้ Basel III และมาตรฐานกำกับดูแลอื่นๆ ให้เข้ากับลักษณะเฉพาะของสถาบันการเงินอิสลาม และการพัฒนากรอบการรายงานทางการเงินที่เป็นมาตรฐานเพื่อเพิ่มความสามารถในการเปรียบเทียบระหว่างสถาบันการเงินอิสลามทั่วโลก (วารสารมุมมองเศรษฐกิจระหว่างประเทศ, 2013-2020)

การเชื่อมโยงระหว่างตลาดการเงินอิสลามทั่วโลก การขยายตัวของผลิตภัณฑ์การเงินอิสลามข้ามพรมแดน เช่น ศุกุกระหว่างประเทศ (International Sukuk) การพัฒนาดัชนีการเงินอิสลามระดับโลกเพื่อส่งเสริมการลงทุนและเปรียบเทียบผลการดำเนินงาน รวมถึงการร่วมมือระหว่างศูนย์กลางการเงินอิสลามระดับภูมิภาค เช่น มาเลเซีย บารูเรน ดูไบ และลอนดอน และการเพิ่มขึ้นของการลงทุนข้ามพรมแดนที่สอดคล้องกับหลักชะรีอะห์และกองทุนอิสลามระหว่างประเทศ

สรุปได้ว่าแนวโน้มเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการเงินอิสลามกำลังเข้าสู่ยุคใหม่ของการเติบโตผ่านการนำเทคโนโลยีมาใช้และการบูรณาการที่มากขึ้นกับระบบการเงินโลก ซึ่งจะช่วยขยายการเข้าถึงและเพิ่มประสิทธิภาพของบริการทางการเงินที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม

การวิเคราะห์จุดแข็งและข้อจำกัดของระบบการเงินอิสลาม

จุดแข็ง มีดังนี้

1. หลักการที่เน้นความยุติธรรมและแบ่งปันความเสี่ยง: ระบบการเงินอิสลามส่งเสริมการแบ่งปันความเสี่ยงและผลกำไร ซึ่งช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ
2. การห้ามดอกเบี้ย (Riba): การหลีกเลี่ยงดอกเบี้ยช่วยลดความเสี่ยงของการเก็งกำไรและส่งเสริมการลงทุนในสินทรัพย์ที่แท้จริง
3. การส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน: ระบบการเงินอิสลามสนับสนุนการลงทุนในธุรกิจที่สร้างประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและผลประโยชน์ร่วมกันในสังคม

ข้อจำกัด มีดังนี้

1. ความซับซ้อนของผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ผลิตภัณฑ์ทางการเงินอิสลามอาจมีความซับซ้อนและเข้าใจยากสำหรับผู้บริโภคทั่วไป
2. การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ การขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญด้านการเงินอิสลามอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและขยายตัวของระบบ
3. การกำกับดูแล การกำกับดูแลที่แตกต่างจากระบบการเงินกระแสหลัก เป็นข้อจำกัดในการเติบโตในบางประเทศ
4. ข้อจำกัดในการแข่งขัน การแข่งขันกับระบบการเงินกระแสหลักที่มีความแข็งแกร่ง อาจทำให้ระบบการเงินอิสลามเติบโตได้ช้า

แนวทางการพัฒนาและสร้างความยั่งยืน

1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่หลากหลายและเข้าถึงได้ง่าย ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าทุกกลุ่ม
2. การส่งเสริมการศึกษาและการฝึกอบรม ควรส่งเสริมการศึกษาและการฝึกอบรมบุคลากรด้านการเงินอิสลามเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญ
3. การสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินอิสลาม ควรสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินอิสลามเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์
4. การใช้เทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีทางการเงิน (Fintech) จะสามารถเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการเงินอิสลามได้มากขึ้น
5. การสร้างความเข้าใจ สร้างความเข้าใจในวงกว้างต่อหลักการทางการเงินอิสลาม เพื่อขยายฐานผู้ใช้บริการ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การสร้างกรอบกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจน: รัฐบาลควรสร้างกรอบกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาและกำกับดูแลระบบการเงินอิสลาม
2. การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี: รัฐบาลอาจให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่สถาบันการเงินอิสลามเพื่อส่งเสริมการลงทุนและการขยายตัว
3. การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา: รัฐบาลควรสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินอิสลาม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. การศึกษาผลกระทบของระบบการเงินอิสลามต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ควรศึกษาผลกระทบของระบบการเงินอิสลามต่อการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน
2. การพัฒนาแบบจำลองทางการเงินอิสลาม ควรพัฒนาแบบจำลองทางการเงินอิสลามที่สามารถใช้ในการวิเคราะห์ความเสี่ยงและการตัดสินใจลงทุน
3. การศึกษาความต้องการของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ทางการเงินอิสลาม ควรศึกษาความต้องการของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ทางการเงินอิสลามเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของตลาด
4. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของระบบการเงินอิสลามกับระบบการเงินกระแสหลัก เพื่อให้เห็นถึงจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาของระบบการเงินอิสลาม
5. การศึกษาถึงผลกระทบของเทคโนโลยีทางการเงิน (Fintech) ต่อการพัฒนาระบบการเงินอิสลามใน

อนาคต

บทสรุป

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า ระบบการเงินอิสลาม มีหลักการที่แตกต่างและเป็นเอกลักษณ์ โดยยึดหลัก ชะรีอะห์ (Shariah) เป็นแนวทางสำคัญ ซึ่งต่างจากระบบการเงินกระแสหลักที่มักเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก การเงินอิสลามให้ความสำคัญกับ ความยุติธรรม การแบ่งปันความเสี่ยงและผลกำไร การห้ามดอกเบี้ย (Riba) และการส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน หลักการเหล่านี้มุ่งเน้นการสร้างสมดุลด้านจริยธรรม ความโปร่งใส และความยุติธรรมในสังคม เพื่อประโยชน์ร่วมกันสำหรับทุกฝ่าย ทั้งชาวมุสลิมและผู้ที่ไม่ใช่มุสลิม

ระบบการเงินอิสลามมีบทบาทสำคัญในการสร้างทางเลือกทางการเงินที่หลากหลายและยั่งยืนในระบบเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่มีประชากรมุสลิมจำนวนมาก ระบบนี้ช่วยส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินสำหรับ ผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินแบบดั้งเดิมได้ นอกจากนี้การเน้นการลงทุนในสินทรัพย์ที่แท้จริงและการแบ่งปันความเสี่ยงยังช่วยลดความผันผวนของระบบเศรษฐกิจโดยรวม และส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน

ทั้งนี้ ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาระบบการเงินอิสลามในอนาคต เพื่อให้ระบบการเงินอิสลามสามารถเพิ่มศักยภาพและเติบโตได้อย่างยั่งยืนในอนาคต จำเป็นต้องมีการดำเนินการในหลายมิติ พัฒนาลิทธิพันธ์ทางการเงินที่หลากหลายและเข้าถึงง่าย, ส่งเสริมการศึกษาและการฝึกอบรมบุคลากร, สร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินอิสลาม, ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีทางการเงิน (Fintech), สร้างกรอบกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจน, สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาจากภาครัฐ ซึ่งการดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบการเงินอิสลามอย่างยั่งยืน และเสริมสร้างบทบาทของระบบนี้ในฐานะทางเลือกทางการเงินที่สำคัญในระดับโลก

บรรณานุกรม

- Chouhan, N., Harrison, C., & Sharma, D. (2023). *Sustainable debt: Global state of the market 2023*. Climate Bonds Initiative.
https://www.climatebonds.net/files/reports/cbi_gsotm_2023_04a.pdf
- IBS Intelligence. (2024, November 20). *Shaping Islamic finance: 4 APAC FinTechs to watch*.
<https://ibsintelligence.com/ibsi-news/shaping-islamic-finance-4-apac-fintechs-to-watch/>
- Khan, M. T. (2010). *Islamic banking and finance: Current issues and challenges*. Edward Elgar Publishing.
- London Stock Exchange Group. (2023). *Financing a sustainable future*.
https://www.lseg.com/content/dam/lseg/en_us/documents/sustainable-finance/financing-a-sustainable-future-2023.pdf
- Uddin, M. A. (2015). *Principles of Islamic finance: Prohibition of Riba, Gharar and Maysir* (MPRA Paper No. 67711). Munich Personal RePEc Archive. https://mpra.ub.uni-muenchen.de/67711/1/MPRA_paper_67711.pdf
- United Nations Development Programme. (2018). *Islamic social finance and the Sustainable Development Goals: A scoping study*.
<https://www.undp.org/indonesia/publications/islamic-social-finance-and-sustainable-development-goals-scoping-study>

- คณะกรรมการบริการทางการเงินอิสลาม. (2566). รายงานเสถียรภาพอุตสาหกรรมบริการทางการเงินอิสลาม 2023. <https://www.ifsb.org/wp-content/uploads/2023/05/IFSB-IFSI-Stability-Report-2023-Full-Report-Thai-version.pdf>
- จักรกริช ใจดี. (2542). แนวคิดเรื่องความเข้าใจและกระบวนการคิด. สำนักพิมพ์การศึกษา.
- ไซฟูล อัสฮาร์ รอสลี. (2560). การเงินอิสลาม (ศ. ศานติศาสน์, ผู้แปล). โอเพนเวิลด์ส พับลิชชิง.
- พรชพร ปมาณิกบุตร. (2556). แนวคิดเรื่องความเข้าใจและกระบวนการคิด. สำนักพิมพ์การศึกษา.
- ศุภชาติ เอี่ยมรัตนกุล. (2557). การตลาด. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อิสเรศ มะหะหมัด. (2560, 20 ตุลาคม). การเงินอิสลาม. Islamic Finance Thailand. <https://islamicfinancethai.com/>